

แผนกหนังสือหลัก

ของมหาวิทยาลัยนอร์ธเวสต์เทอร์น

อภิถญา เบญจ วรรณการ

ในปัจจุบันมีปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในหอสมุดก็คือ ถึงแม้หอสมุดจะมีหนังสืออยู่มากมาย แต่ก็ไมอาจให้บริการยืมหนังสือแก่ผู้ใช้ได้อย่างทั่วถึง มหาวิทยาลัยนอร์ธเวสต์เทอร์น มลรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา ก็เผชิญกับปัญหานี้เช่นกัน คณะกรรมการวางแผนงานหอสมุดของมหาวิทยาลัย โคทบวธิ์ แกะไขที่ทำให้หอสมุดสามารถให้บริการ ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นแก่ชุมชนในมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป และ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แก่นักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยจัดห้องสมุดขออนในหอสมุด เป็นแผนกที่หนังสือ ซ้ำกับหนังสือในแผนกอื่นแต่ไม่มีการหยิบมออก หนังสือในแผนกนี้ เป็นหนังสือที่ถูกคัดเลือกมาอย่างเข้มงวด ประกอบด้วยหนังสือที่ตีพิมพ์ในคาบสมุทรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ทั่วไป (ไม่เน้นสาขาใด โดยเฉพาะ) หนังสือเหล่านี้ในแต่ละสาขาวิชา จะถูกคัดเลือกมาจัดไว้ในบริเวณที่เห็นว่า เป็นจุดที่ดึงดูด ความสนใจ และชวนเชิญให้เขามาอ่าน และมีที่นั่งอ่าน อย่างสะดวกสบาย

ในต้นทศวรรษ 1960 เมื่อมีการวางแผนสร้างห้องสมุดใหม่ของมหาวิทยาลัย คณะ กรรมการวางแผนได้คำนึงถึงปัญหาที่นักศึกษา ในระดับปริญญาตรีกว่า 6,500 คน ต้องเผชิญในการใช้ หนังสือวิจัย ซึ่งมีนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีอีกประมาณ 3,000 คน รวมใช้ด้วยกัน แผนกการสร้าง หอสมุด สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำหนดไว้ ถูกพิจารณาว่าไม่เหมาะสมกับความต้องการของ มหาวิทยาลัย คณะกรรมการจึงได้พัฒนาแนวความคิดใหม่ขึ้น โดยการสร้างแผนกหนังสือหลักนี้

แผนกหนังสือหลักจะ เปิดให้สมาชิกในชุมชนมหาวิทยาลัยใช้ได้เท่าเทียมกัน และมีจุด มุ่งหมายที่ ต้องการให้บริการแก่นักศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นพิเศษ เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ยังต้องเผชิญ กับปัญหา การแย่งกันใช้หนังสือ เฉลยคำตอบ ซึ่งจัดไว้ในแผนกหนังสือวิจัย นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มักจะเกิด ความรู้สึกท้อใจเร็วเร็ว เมื่อได้เห็นหนังสือจำนวนมหาศาลในแผนกหนังสือวิจัย ซึ่งมีอยู่ถึง 1 ล้าน 3 แสน เล่ม เฉพาะในหอสมุดกลางเท่านั้น แล้วจะยิ่งเกิดความรู้สึกอึดอัด เมื่อเขาได้ไปถึงชั้นหนังสือที่ต้องการ แล้วกลับพบว่า หนังสือนั้นถูกยืมออกไปแล้ว แผนกหนังสือหลัก แก้ปัญหานี้โดยการที่ใคร ครอบครองไว้แต่ สิ่งพิมพ์จำเป็นที่สุด และจะมีอยู่ให้อ่านตลอดเวลา นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ต้องเผชิญกับบรรณการ จำนวนมากอย่างเหลือ เชื้อ ภายใต้วีธีเรื่องใดหัวข้อหนึ่ง เช่น สหรัฐอเมริกา-ประวัติศาสตร์-การ ปฏิวัติ. และไมอาจตัดสินใจได้ว่า หนังสือเล่มใดตรงตามความต้องการที่สุด อาจไป เลือกดูใดตามสบาย จากรายชื่อหนังสือในแผนกหนังสือหลัก ซึ่งได้เลือกสรรไว้อย่างดีที่สุดแล้ว โดยมีใจคิดว่าหนังสือทุกเล่ม เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่า และคุ้มค่าเพราะคณาจารย์ที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ เป็นผู้ทำการคัดเลือก

อาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หนังสือเอง และอาจคัดเลือกเพิ่มเติม ประเมินคุณค่า และถอดถอนไปตามความเหมาะสม.

นโยบายในการจัดซื้อ-จัดหา จะเห็นว่าเมื่อเทียบกับสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ในสาขาวิชาเดียวกัน สิ่งพิมพ์ฉบับใดสมบูรณ์ เลือกรวบรวมไว้ มีหนังสือวรรณกรรมคลาสสิก รวมทั้งงานฉบับแปล ฯลฯ ของวรรณกรรมเหล่านี้ โดยมุ่งชื่องานสำคัญแยกเป็นเล่มมากกว่าจะซื้อผลงานทุกชิ้นของนักเขียนแต่ละคน เว้นแต่การพิมพ์ผลงานรวมจะเป็นครั้งสำคัญพิเศษ การจัดซื้อจะเน้นในสิ่งพิมพ์ที่ขายตามห้องตลาด แม้ว่าอาจต้องพยายามจัดหาหนังสือที่เลิกพิมพ์ไปแล้ว ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษบาง มีสิ่งพิมพ์ในภาษาต่างประเทศบาง โดยเฉพาะในคานวรรณกรรม แต่จะซื้อฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษไว้ด้วยถ้าทำได้ จะพยายามละเลยฉบับพิมพ์เก่า เมื่อมีการพิมพ์ใหม่ หรือฉบับแปลที่นำมาใช้แทนกันได้ สิ่งพิมพ์ประเภทเดียวที่แตกต่างจากสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ในแผนก คือหนังสือวิทยาศาสตร์ทั่วไป ซึ่งห้องสมุดทางวิทยาศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชาไม่ต้องการ เพราะแต่ละแห่งจะจัดหาแต่หนังสือเฉพาะสาขาวิชาของคนเท่านั้น การที่แผนกวารสารไม่ยอมให้ยืมออกอยู่แล้ว แผนกนี้จึงไม่มีสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารซ้ำอีก สำหรับหนังสืออ้างอิงนั้น ทางแผนกใดจัดหนังสืออ้างอิงประเภทใดเองงายๆ ไว้ แต่ไม่มีการซื้อหนังสืออ้างอิงชุดยักๆ ที่มีราคาแพงซ้ำกับที่มีอยู่แล้วในแผนกหนังสืออ้างอิงโดยตรง

ในปี 1965 ไคร้เริ่มงานชิ้นแรกในการจัดสร้างแผนกหนังสือหลักกันขึ้น โดยการถ่ายเอกสารรายชื่อหนังสือต่างๆ รวมทั้งบัตรทะเบียนหนังสือในห้องสมุดปรีดิญาตรีของมหาวิทยาลัยมิชิแกน แจกจ่ายไปยังคณาจารย์ในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการคัดเลือก แต่เครื่องมือช่วยที่ไปประโยชน์ที่สุดได้แก่ Harward List of Books in Psychology กับ Basic Library List ของสมาคมคณิตศาสตร์แห่งอเมริกา Books for College Libraries ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้มีการคัดเลือกไว้เป็นอย่างดีแล้ว ซึ่งช่วยไปประหยัดเวลาในการคัดเลือกใดมาก กับคำแนะนำจากคณาจารย์ในการคัดเลือกหนังสือ

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ

1. ผู้คัดเลือกอาจมีความเห็นขัดแย้งกันในการคัดเลือกหนังสือบางเล่ม
2. การแบ่งความรับผิดชอบในการคัดเลือกหนังสือในสาขาวิชาที่ซ้ำซ้อนกัน หนังสือที่ผลิตออกมาในระยะหลัง เมื่อมีจำนวนมากขึ้น ขอบเขตของวิชาใดขยายออกไป และเกิดสาขาวิชาที่ซ้ำซ้อนกันขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาว่าจะให้ใครเป็นผู้คัดเลือกหนังสือในส่วนที่ซ้ำซ้อนกันนี้
3. หนังสือบางสาขาวิชาอาจไม่มีอยู่ในหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย แต่เป็นหนังสือที่มีประโยชน์ จึงต้องการความสนใจในการคัดเลือกเป็นพิเศษ
4. ไม่มีใครอยากรับผิดชอบ ในการตัดสินใจเลือกหนังสือใหม่ๆ ที่ทรงคุณค่า อาจเป็นเพราะได้เห็นแต่รายการหนังสือโดยไม่มีโอกาสพิจารณาเนื้อหา จึงไม่กล้าตัดสินใจ ในกรณีนี้บรรณารักษ์เป็นผู้ตัดสินใจเองแต่เมื่อใครสั่งซื้อเข้ามาแล้ว หนังสือกลับถูกขโมยไปเกือบจะทันทีที่ได้ออกให้บริการ
5. ตัวบรรณารักษ์เองมีทัศนคติไม่ตรงกันในการคัดเลือก บางคนต้องการแต่งหนังสือตามคณฉบับหรือแปลจากคณฉบับดั้งเดิมเท่านั้น แต่บางคนก็ต้องการหนังสือในการแปลเรียบเรียง หรือฉบับย่อด้วย ทำให้ต้องมีการอภิปรายถึงวัตถุประสงค์ของแผนกกันอยู่เสมอ
6. ภาควิชาภาษาปัจจุบันต่างประเทศของมหาวิทยาลัยคัดเลือกแต่หนังสือในภาษาคณฉบับ โดยปล่อยให้บรรณารักษ์เป็นผู้คัดเลือกหนังสือฉบับแปลเอาเอง.

การสร้างแผนหนังสือหลักชั้นใหม่นี้ ได้รับความสนับสนุนจากทุกแผนก เนื่องจากบรรดา
 ณาจารย์ได้เห็นความสำคัญของแผนก จึงหากันใจความร่วมมือเป็นอย่างดี ในชั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่เรื่อง
 งบประมาณ การสนับสนุนโครงสร้างอาคารใหม่ รวมทั้งกันคัดเลือกหนังสือดีหาอย่างจริงจัง ณาจารย์
 ทุกคนเข้าใจความคงการของบรรณารักษ์ และไม่ก่อให้เกิดการโต้แย้ง บรรณารักษ์เองก็สามารถคัดเลือก
 หนังสือเพิ่มเติมได้เองด้วย นอกจากนี้บรรณารักษ์ได้แจก Choice Reviews on Cards แก่อาจารย์
 ในภาควิชา เพื่อการคัดเลือกหนังสือออกใหม่ที่ดีๆ เข้าในแผนกนี้อย่างสม่ำเสมอต่อไปด้วย

ในระยะแรกหนังสือที่ถูกส่งมาสำหรับแผนกนี้ จะถูกเก็บงักงองไว้อ่อน แต่มีบัตรรายการ
 อยู่ในตู้บัตรรายการของมหาวิทยาลัย รวมทั้งในตู้บัตรทะเบียน กับตู้บัตรรายการของแผนกเอง โดย
 ที่ยังไม่มีห้องอ่านของแผนกโดยเฉพาะ ทำให้ผู้มาถามไขกันมาก และบรรณารักษ์คงคอยอธิบายซ้ำๆ
 ว่า แผนกนี้ ยังไม่เปิดให้ใช้งานว่าจะสร้างอาคารใหม่เสร็จ ผู้ใช้ได้รับทราบข่าวความกระตือรือร้น
 ที่จะไขมาก จนคอยหิวเปิดในวันที่ 19 มกราคม 2513 เกือบไม่ไหว และในตอนต้นปี 2514 โคมหนังสือ
 ในแผนกนี้ถึง 30,000 เล่ม

แผนกหนังสือหลักและแผนกหนังสือวิจัย จะเปิดให้ใช้ถึง 110³ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยมี
 มีวัตถุประสงค์เพื่อ แก้ปัญหาการใช้ระบบหนังสือสำรองอย่างไม่เหมาะสม เนื่องจากอาจารย์ผู้ส่งสำรองเห็นว่า เป็น
 หนังสือสำรองบางเล่ม มีการใช้เพียงครั้งเดียวในแกละแหล่ม เนื่องจากอาจารย์ผู้ส่งสำรองเห็นว่า เป็น
 หนังสือที่มีความสำคัญ แต่นักศึกษากลับไม่สนใจที่จะอ่าน จากที่เคยมีการส่งหนังสือสำรองที่ละ 50 ชื่อเรื่อง
 ต่อ 1 วิชา เมื่อใครว่ามีแผนหนังสือหลักหนังสือดี แต่ไม่รวมอยู่ในรายชื่อหนังสือที่กำหนดให้อ่าน
 จำนวนหนังสือที่ส่งสำรอง จะลดลงเหลือไม่เกิน 10 ชื่อเรื่องต่อ 1 วิชา หนังสือในแผนกหนังสือหลักจะ
 คุ้นจากหนังสือสำรอง นักศึกษาจะสนใจมาอ่านหนังสือที่ตนเองชอบในแผนกหนังสือหลักมากกว่าหนังสือ
 ที่อาจารย์กำหนดให้อ่านประกอบการเรียนในแผนกหนังสือสำรอง แม้แต่นักศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี
 ก็สนใจใช้กันมาก นักศึกษาหลายๆ คนกล่าววว่า โลกหนังสือดีในสาขาวิชาของตนซึ่งเขาใช้ใจกาย และ
 หลงใหลอาจเขาใช้เมื่อใดก็ได้เมื่อต้องการ โดยจะเก็บหนังสืออยู่ที่นั่นเสมอ

หนังสือในแผนกนี้เป็นหนังสือที่มีความต้องการใช้สูง มักจะหายไปและถูกขโมยมาเองในเวลาต่อมา
 มีการพยายามขโมยออกด้วย แต่ไม่คอยมีการรื้อเรียนเรื่องการจำกัดการขโมย ผู้ใช้ส่วนใหญ่พอใจที่จะมาหา
 หนังสือที่ตนเองต้องการได้ทันทีที่จำเป็นต่องาน และทางแผนกยังได้จัดห้องประชุมกลุ่มย่อย ห้องพิมพ์เล็ก เก้าอี้
 พักผ่อน และโต๊ะอ่านเฉพาะตัวไว้บริการด้วย

แม้แต่นักศึกษาเองก็ให้ความสนใจในแผนกหนังสือนี้ โดยไม่เพียงแต่ช่วยเสนอแนะหนังสือ
 แต่ยังคอยแจ้งให้ทราบ เมื่อหนังสือบางเล่มให้เลขเรียกหนังสือผิดอีกด้วย หนังสือในแผนกนี้ ให้เลขหมู่
 เดียวกันกับหนังสือวิจัย เช่นนักศึกษาก็จะค้นหาและใช้ใจกายโดยไม่ต้องเดินไปเปิดตู้บัตรรายการ เพื่อหา
เลขเรียกหนังสือ ที่ต่างกันอย่างยาก และสามารถนำหนังสือไปใช้ทางห้องใด อาจารย์ก็ใช้หนังสือนี้มากพอ
 กับนักศึกษา การที่จัดสถานที่ให้ถึงจุดความสนใจในการเข้าป็นงาน ทำให้ผู้ใช้สนใจมาอ่านหนังสือ
 นอกสาขาวิชาของตน มากพอๆ กับหนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียนโดยตรง ซึ่งทำให้รู้สึกวว่าแผนกหนังสือ
 หลักนี้โดยบรรลุเป้าหมายของคณะกรรมการวางแผนงานของสมุด นั่นคือการให้บริการที่ดีแก่นักศึกษาใน
 ระดับปริญญาตรี ขณะเดียวกันก็ยังสนับสนุน การเพิ่มทุนทางการวิจัยของศูนย์วิจัยของมหาวิทยาลัยด้วย

ผู้ออกความเคยใจสนทนากับบุคคลในระดับผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า
 ทางมหาวิทยาลัย ต้องการจัดสร้างศูนย์วิชาการขึ้น ประกอบด้วยห้องประชุม สถานที่พักนักบริหาร ห้องสมุด

และห้องทำงานกับเจ้าหน้าที่ผู้ทำงาน ในด้านการประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในการทำงานทางวิชาการ เช่น การจัดประชุม อوبرม สัมมนา โดยเป็นศูนย์กลางการจัดงานเหล่านั้น จะไหม้ห้องสมุด และห้องอ่านที่จะเลือกนั่งอ่านกันไต่สบายๆ และนักวิชาการแต่ละสาขาวิชา จะได้อาแลกเปลี่ยนความรู้กันบ้าง ผู้ถอดความหวังว่าความคิดในเรื่องแผนหนังสือหลักนี้ อาจยังประโยชน์ให้แก่ศูนย์วิชาการคังกลาว รุมห่งแกห้องสมุดอื่นๆ ที่ประสบปัญหาเดียวกันกับมหาวิทยาลัยนอร์ธเวสเทิร์นไต้ประสบมาแลขวาง จึงไต่นำมาเลาสู้กันฟัง

ถอดความจาก

Horny, Karen. "Building Northwestern's Core" Library Journal. (May1, 1971) pp. 1580-1583.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย